

Oslo universitetssykehus HF

Styresak

Dato møte: 17. februar 2022

Saksbehandler: Direktør forskning, innovasjon og utdanning

Vedlegg:

**SAK 9/2022 UTDANNINGSVIRKSOMHET VED OSLO
UNIVERSITETSSYKEHUS HF**

Forslag til vedtak:

Styret tar saken til orientering.

Oslo, den 10. februar 2022

Bjørn Atle Bjørnbeth

Bakgrunn

Oslo universitetssykehus er Norges største utdanningsarena innen helse, og utdanning er én av våre fire lovpålagte oppgaver. Oslo universitetssykehus samarbeider primært med Universitetet i Oslo, OsloMet og Lovisenberg diakonale høgskole om utdanning av helsepersonell, men også med andre universitet/høgskoler, fagskoler og videregående skoler. Oslo universitetssykehus er selvstendig utdanningsvirksomhet for leger i spesialisering (LIS) og for lærlinger. Oslo universitetssykehus ha de siste årene jobbet for å løfte utdanningsområdet i helseforetaket.

Status

Til tross for pandemien er utdanningsvirksomheten opprettholdt på normalt nivå. Dette har vært mulig grunnet dedikerte ansatte og et godt samarbeid med utdanningsinstitusjonene.

Detaljerte tall for utdanningsvirksomhet per profesjon for 2021 blir fremlagt i helseforetakets årsberetning for 2021. I hovedtrekk ser dette slik ut:

Antall leger i spesialisering, lærlinger og studenter 2021 (cirka antall)

Utdanninger der Oslo universitetssykehus har totalansvar		Utdanninger der Oslo universitetssykehus er ansvarlig sammen med utdanningsinstitusjonene			
Leger i spesialisering (årsverk)	Ambulanse- og helsefag-arbeiderlærlinger	Profesjonsstudie medisin + psykologi	Bachelor sykepleie og andre helsefag	Videreutdanning sykepleie	Andre utdanningsløp innen helse
1000	60	800 + 100	1600*	570**	120

*fordelt på fire praksisperioder, ** fordelt på vår- og høstsemester

Spesialistutdanning av leger

Oslo universitetssykehus tilbyr utdanningsløp i alle 44 spesialiteter som tilhører spesialisthelsetjenesten. Ny spesialistutdanning, forskriftsfestet i 2017, stiller store krav til helseforetakene som arbeidsgiver med hensyn til å lage gode utdanningsløp med tilstrekkelig supervisjon, veiledning og vurderinger av oppnåelse av læringsmål. Dette fordrer et løft blant annet innen pedagogikk, veiledning, vurderingskompetanse og struktur i klinikkene. Oslo universitetssykehus har etablert en infrastruktur med utdanningsansvarlige overleger innen alle spesialiteter, som sammen med leder skal sørge for gode utdanningsløp. Videre er det etablert veilederkurs og seminarer for leger i spesialisering (LIS) og overleger knyttet til temaene i de sju legeroller; forskning, kunnskapshåndtering, etikk, kvalitetsforbedring, samhandling, kommunikasjon og samvalg. Nærmere 70 prosent av alle LIS i Oslo universitetssykehus er nå i ny ordning.

Regionalt utdanningscenter for leger i spesialisering, Helse Sør-Øst

Oslo universitetssykehus har ansvar for å drifte Regionalt utdanningscenter for leger i spesialisering, Helse Sør-Øst (RegUt HSØ). RegUt HSØ arbeider ut fra to hoveddimensjoner: 1) kontakt med fagmiljøene og 2) administrativt ansvar for gjennomføring av nasjonalt anbefalte kurs i regionen.

Kontakt med fagmiljøene skjer via 44 regionale spesialitetsvise råd i Helse Sør-Øst. Det er oppnevnt representanter fra hver utdanningsvirksomhet i Helse Sør-Øst til de regionale rådene. De skal formidle informasjon om hvordan spesialistutdanningen

fungerer i klinisk tjeneste i egne foretak, samt formidle forslag til endringer av nasjonale læringsaktiviteter og læringsmål.

I 2021 ble det gjennomført 148 nasjonale kurs for LIS, hvorav 104 gikk digitalt. 148 kursledere og 1775 foredragsholdere var involverte og 5492 LIS deltok på kurs.

RegUt HSØ har også etablert et «Train The Trainer-program» i supervisjon og veiledning, hvor målet med programmet er at erfarne LIS og overleger skal lære å lede undervisningen i supervisjon og veiledning av kolleger i eget foretak.

Bachelorutdanninger og videre-/mastergradutdanninger

Med innføring av nytt styringssystem for høyere utdanning, [RETHOS](#), gjeldende for alle 20 helse- og sosialfaglige grunnutdanninger, samt en rekke master- og videreutdanninger, er Oslo universitetssykehus inne i en periode hvor studenter gjennomfører praksisstudier i både ny og gammel ordning. Dette medfører et større press på praksisplassene i en overgangsperiode, fordi det blir overlapp mellom ulike kull. Med det nye systemet stilles det større krav til sykehusansatte som skal veilede studenter når de gjennomfører praksisstudier, blant annet at praksisveileder bør ha formell veiledningskompetanse. Kartlegging viser at det er nødvendig å øke antall ansatte med denne kompetansen betraktelig, noe Oslo universitetssykehus jobber med sammen med utdanningssektoren.

Økning og dimensjonering

Det er en ønsket utvikling å utdanne flere innen helse, og spesielt gjelder dette spesialsykepleiere. Samtidig blir det et økende press på helseforetaket når det gjelder praksisplasser. Det er særlig stort press på intensiv, operasjon, akuttmottak og fødeavdelingen, da flere studieretninger har behov for læringsmulighetene som tilbys der. Det blir etter hvert nødvendig å prioritere hvilke utdanninger som kan tilbys praksisplasser til hvilken tid og i hvilket omfang. Jordmor- og spesialsykepleierutdanningene, og spesielt intensiv- og operasjonssykepleierutdanningene, vil få høy prioritet, da dette er yrkesgrupper det er stor mangel på i helseforetaket.

I tabellen under vises økning i praksisplasstilbudet per år fra 2015 til 2021 innen utdanninger med et visst volum:

	Praksisplasser 2015/2016	Praksisplasser 2020/2021	Økning i antall praksisplasser
Sykepleie (somatikk)	915	999	84
Øvrige helse- og sosialfag (bachelor)	289	472	183
Spesialsykepleie, jordmor og stråleterapi	552	662	110

Tallene er summen av antall praksisperioder (varierer mellom fagområdene), fordi det for hvert praksissted i OUS betyr nye studenter hver periode.

Dersom det lar seg gjøre for utdanningsinstitusjonene (OsloMet og Lovisenberg diakonale høgskole) å koordinere praksisperiodene bedre, vil en dobling av praksisplasskapasiteten for intensiv- og operasjonssykepleierutdanningene være mulig.

Medisinstudenter

Regjeringen, ved Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet, planlegger å øke antall medisinstudenter i Norge for å øke Norges egedekning av utdanning, men verken omfang eller opptrappingsplan er foreløpig vedtatt. Dette kan medføre en betydelig økning i antall medisinstudenter som skal ha store deler av sin praksis ved Oslo universitetssykehus og andre helseforetak i regionen. Det kan føre til at studieordningen må endres, slik at undervisningen av medisinstudenter i større grad vil foregå som praksisstudier, hvilket vil si at de deltar aktivt under veiledning og supervisjon på en avdeling over en periode. Dette medfører i så fall økt ressursbruk for helseforetakets ansatte. Arealbehov og andre kostnadmessige konsekvenser ved dette forutsettes finansiert av Universitetet i Oslo.

Simuleringstrening

Helseforetakets kapasitet er i dag sterkt presset når det gjelder simulering. Med ny spesialistutdanning av leger og krav til pasientsikkerhet, er det nødvendig å få på plass mer utstyr og kompetanse for at leger i spesialisering skal kunne simulere prosedyrer, slik som endoskopiske undersøkelser og inngrep, før de gjør dette på pasienter. En betydelig økning i antall studenter medfører også behov for mer simuleringstrening i helseforetakene. Dette vil fordre mer areal og kompetent personell. Viktig med hensyn til simulering er engangskostnader knyttet til areal og utstyr, samt årlige driftskostnader som lønn til fasilitatorer og vedlikehold/re-anskaffelse/avskrivninger. Det er etablert et eget prosjekt i porteføljen Utvikling av OUS, som skal planlegge for bedre simuleringsfasiliteter i Oslo universitetssykehus og for regionen.

Evaluering av utdanningene

Spesialistutdanning av leger

Spesialistutdanning i Oslo universitetssykehus er blitt evaluert ved hjelp av spørreskjema til LIS og utdanningsansvarlige overleger, spesialitetskomitebesøk, samt i forbindelse med Ledelsens gjennomgang. Evalueringene viser at helseforetaket er godt i gang med å implementere den nye reformen. Strukturen med utdanningsansvarlige overleger har vært vellykket. Det er behov for å jobbe videre med å sette av tilstrekkelig tid til utdanningsansvarlige overleger og veiledere, samt styrke kompetansen innen veiledning, supervisjon og temaene knyttet til felles kompetansemål.

Regionalt utdanningssenter for leger i spesialisering, Helse Sør-Øst

Det er utarbeidet skjema for evaluering av nasjonalt anbefalte kurs for LIS. RegUt arbeider nå med Sykehuspartner for å digitalisere skjemaet, da en digital løsning vil kunne gi aggregerte data som igjen bidrar til videreutvikling av kursene.

Praksisstudier for bachelor-, videreutdannings- og mastergradsstudenter

Oslo universitetssykehus fungerer gjennomgående veldig godt som praksisarena for studenter. Det viser evalueringer som gjøres av utdanningsinstitusjonene og til dels også internt i helseforetaket. Det er likevel områder som kan forbedres og som det jobbes kontinuerlig med. En løsning for å få dette til, er å ha flere ansatte i kombinerte stillinger mellom helseforetak og universiteter/høyskoler.

Rammevilkår – utfordringer

Spesialistutdanning av leger

Det er fra myndighetenes side i liten grad avsatt ekstra ressurser til LIS-reformen. LIS-reformen fordrer at det settes av tid til utvikling, kompetansebygging og etablering av mer skreddersydde LIS-løp, hvor vurdering av LIS i praksis, veiledning og gruppeveiledning, strukturert supervisjon og vurderingsmøter nå skal være en del av praksis. Oslo universitetssykehus vil videreutvikle en mer robust modell for å sikre nødvendig kompetanseutvikling og implementering av reformen. I de klinikkvise oppdragene fra administrerende direktør, står det at alle skal «følge opp implementeringen av ny LIS-utdanning og planlegge for tilstrekkelig tid til disse oppgavene».

Regionalt utdanningscenter for leger i spesialisering, Helse Sør-Øst

RegUt HSØ er i hovedsak finansiert med øremerkede midler fra Helse Sør-Øst. Senteret har bygget opp et godt team som kan håndtere de oppgaver senteret er pålagt. Det er behov for jobbe videre med mer nasjonal samordning av LIS-utdanning. Det er også behov for å jobbe videre med nasjonal kursutvikling som understøtter god læring og mer «blandet læring», som kombinerer fysiske samlinger med digitale læringsressurser som podkast, e-læringslementer, simulering og digitale kurs.

Medisin- og helsefagutdanninger

Økt antall studenter utfordrer muligheten til å tilby praksisplasser med god nok støtte og veiledning i lærings situasjonen. Med økte krav til effektivitet i klinisk drift vil tid til utdanningsrelatert aktivitet utfordres. Der man finner metoder for samkjøring av pasientbehandling og læring – godt integrerte læringsarenaer – vil ressursene bedre strekke til. Det vil kunne innebære at lærekreftene i utdanningsinstitusjonene kommer tettere på sykehusets drift, noe som kan være en fordel for begge parter. Innen medisinutdanning har dette en hensiktsmessig form, men det er et potensial for forbedring innen de øvrige helsefag, og spesielt innen sykepleieutdanningen. Også finansiering av forslag om flere kombinerte stillinger bør gjennomgås. Med økte krav til effektivitet og utsikter til brist i bemanning for å møte morgendagens behov for helsetjenester, vil avhengighet til utdanning av helsepersonell være svært relevant. Oslo universitetssykehus vil være en aktiv part i den videre utviklingen for å sikre god tilgang på relevant kompetanse fremover.